

представлены теоретические сведения о понятии языковой компетентности как неотъемлемого компонента в структуре общей подготовки и развития личности. Сделана попытка выделить сущность понятий языковая и лингвистическая компетентность усвоения учащимися основных знаний о языке и совершенствования учебно-языковых умений и навыков.

Ключевые слова: компетентносный подход, языковая компетентность, речевая компетентность, языковая личность.

Mordovtseva N. V. Competence-based Approach to Formation of the Language Identity of the Younger School Student

Article is devoted to theoretical justification and the analysis of essence of competence-based approach to formation of the language identity of the younger school student; concepts of language, speech kompetentnost as main components in the course of Ukrainian studying reveal; theoretical data on concept of language competence as integral component in structure of the general preparation and development of the personality are submitted. Language competence of pupils is provided in the course of studying of all sections of language (phonetics, lexicon, word formation, grammar) and speeches (its text basis, style versions, speech types), both of its forms - oral and written, norms of literary speech. All this acquired rather thoroughly to promote formation of linguistic and speech skills of pupils. Language competence is considered as set of linguistic knowledge of pupils, mastering by them language units and grammatical rules; speech competence - ability, mastering by fixed assets of formation and a thought formulation by means of language means. Attempt to allocate essence of concepts language and linguistic competence of assimilation with pupils of the main knowledge of language and improvement of educational and language skills is made.

Key words: competence-based approach, language competence, speech competence, language personality.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – к. п. н., доц. Желанова В. В.

УДК 373.2 : 502 + 371.315.6

Н. Г. Недодатко

**ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ОЗНАЙОМЛЕННІ ДОШКІЛЬНИКІВ
З ПРИРОДОЮ**

Третє тисячоліття висуває на перші позиції знання і високі технології, інформація в такому суспільстві стає першочерговою потребою. Тому інформаційна культура стає невід'ємною частиною загальної культури

людини. Тільки за таких умов людина зможе бути в курсі всіх новинок, своєчасно отримувати інформацію, самостійно і відповідально приймати рішення, підтримувати свій культурний і професійний рівень.

У сучасному суспільстві вміння здобувати інформацію є одним з основних показників професіоналізму особистості. Сучасна людина повинна вміти вчитися все життя і робити все раціонально і творчо. Адже в умовах постійного оновлення технологій неможливо навчитися всьому один раз на все життя, кожному необхідно навчатися безперервно, а до цього треба готувати дітей вже в дитячому садочку. Саме тому на перший план виходять технології, що допомагають отримувати знання, виховувати критичне ставлення до інформації. Наразі в науку прийшли нові методики навчання, зокрема такі, що пов'язані з використанням комп'ютера в межах інформаційних технологій.

Нові технології в дошкільному закладі почали застосовуватися порівняно недавно. Відповідно проблема їх застосування в практиці ДНЗ є досить актуальною і недостатньо дослідженою. Вивченням різних аспектів цієї проблеми займається багато вітчизняних вчених і практиків. Зокрема, в дослідженнях висвітлюються такі питання:

- моделювання освітньо-інформаційного середовища дошкільного закладу (З. Дорошенко, О. Червинська, О. Гавриленко, М. Степанова);
- основні аспекти та рекомендації щодо впровадження та використання електронних засобів у роботі з дітьми (Т. Науменко, З. Дорошенко, Г. Лаврентьєва);
- правила організації робочого місця дитини під час роботи з комп'ютером (І. Терещенко, О. Гавриленко);
- проблеми впровадження нових інформаційних технологій в освітній простір дошкільного закладу (І. Стеценко, Т. Науменко, І. Терещенко);
- методичний аспект впровадження інноваційної діяльності педагогів (К. Крутий, Н. Маковецька);
- організація і проведення занять з використанням нових інформаційних технологій (О. Гавриленко, М. Степанова);
- гігієнічні вимоги до комп'ютерних занять для дошкільників (М. Степанова, І. Терещенко);
- критерії оцінювання діяльності дітей з електронними засобами (І. Терещенко);
- вимоги до оволодіння педагогом технічними програмними засобами (З. Дорошенко, І. Терещенко);
- основні принципи використання комп'ютерних програм (О. Червинська) та ін.

З'ясувати місце комп'ютерних інформаційних технологій в освітньому процесі ДНЗ та можливості їх використання в ознайомленні з природою.

Сьогодні нові інформаційні технології дуже стрімко увірвалися в освітньо-виховний процес дошкільного навчального, викликавши своєю

появою неоднозначні погляди педагогів. Та цьому явищу передувала низка чинників, зокрема на законодавчому рівні.

Основні положення означеної проблеми викладені в Законі України „Про національну програму інформатизації”, Концепції Національної програми інформатизації, Указі Президента України „Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій”, Державній програмі „Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006 – 2010 роки”. Інформатизація освіти таким чином спрямовується на вдосконалення форм і змісту навчального процесу, впровадження комп’ютерних методів навчання для поліпшення рівня освіти.

Ще одним етапом впровадження нових інформаційних технологій стало затвердження базової програми розвитку дитини дошкільного віку „Я у Світі”, в якій надається велике значення використанню комп’ютерних технологій для всебічного розвитку дитини. У розділі „Дошкільник і комп’ютер” розкривається роль комп’ютера в навчальному процесі, висвітлені доступні дітям форми роботи з ним. У новій редакції Базового компонента дошкільної освіти цей вид роботи пропонується як варіативний.

Зараз тлумачення терміна „інформаційні технології” неоднозначне, відсутня повна усталеність термінології і часто використовують синонімічні вирази, такі як „інформаційно-комунікативні технології”, „комп’ютерні технології навчання”, „електронно-комунікативні технології навчання”. Аналіз визначень цих понять за різними тлумачними словниками дає змогу визначити ***інформаційні технології як сукупність методів, пристроїв і процесів, що їх застосовує суспільство для збирання, зберігання, оброблення й поширення інформації.***

Останнім часом під „інформаційними технологіями” розуміють найчастіше „комп’ютерні технології”. Зокрема, ІТ мають справу з використанням комп’ютерів і програмного забезпечення для зберігання, перетворення, захисту, обробки, передачі та отримання інформації.

Сьогодні точиться чимало дискусій навколо питання, можна чи ні дошкільникам займатися за комп’ютером. І у противників, і у прибічників аргументів дуже багато. Звісно, неможливо ігнорувати негативний вплив комп’ютерної техніки на здоров’я маленьких дітей. Але переваги комп’ютерного навчання безперечні.

Введення комп’ютерів у систему дидактичних засобів дошкільного навчального закладу може стати істотним чинником збагачення інтелектуального, естетичного та морального розвитку дітей. Та все ж існують певні суперечності, що гальмують ефективно впровадження електронних засобів у педагогічний процес. Так, на думку І. Стеценко, інформаційні технології для освіти розвиваються і впроваджуються дуже стрімко, проте вони не забезпечені науково-педагогічним обґрунтуванням (недостатньо враховані наукові дослідження медиків і психологів щодо впливу комп’ютера на психіку та здоров’я дітей). Технічні стандарти щодо створення комп’ютерних навчальних систем існують і вдосконалюються, а педагогічних стандартів їх розробки досі немає (відсутні методичні розробки

використання комп'ютерних технологій в роботі з дошкільниками). Стихійно підвищується інформаційна компетентність дітей, які активно взаємодіють із сучасним інформаційно-культурним середовищем, в той час, як педагоги відстають у цьому, що призводить до відсутності фахівців, які можуть на досить високому рівні грамотно проводити заняття [11, с. 2].

Проблемою використання комп'ютера в ДНЗ є недостатня матеріально-технічна база. Дошкільників недопустимо вчити на фізично застарілих комп'ютерах, а програмне забезпечення, що є у розпорядженні, не завжди дає можливість використовувати сучасні комп'ютерні навчально-ігрові середовища, які допомагають конструювати завдання, а не просто користуватися „автоматизованими” підручниками.

Ми погоджуємося з думкою Г. Лаврентьевої, що зараз серед розмаїття програмної продукції надто мало якісних електронних засобів освітнього призначення, що ґрунтуються на науково-педагогічних засадах і є результатом роботи колективів фахівців – педагогів, методистів, психологів, дизайнерів, програмістів. Апробація пропонованих засобів у реальних умовах навчання часто проводиться з методичними огріхами, результати педагогічного експерименту перекручуються. Досі не створена цілісна й ефективна система оцінки якості електронних засобів освітнього призначення, тож не можна в повній мірі оцінити вплив інформаційних технологій на розвиток дошкільників [8, с. 8].

3. Дорошенко вважає, що сучасні ІКТ в освітньо-інформаційному середовищі дошкільних навчальних закладів мають виконувати такі функції: 1) виступати як засіб навчання; 2) виконувати роль технічного засобу автоматизації процесу навчання дитини, що включена у пізнавальну, дослідницьку, експериментальну роботу, який дає змогу мобільно працювати з текстом, графічним, звуковим або відео документом, якісно подавати інформацію, обробляти її, спілкуватися зі своїми однолітками; 3) бути зразком сучасних інформаційних технологій та розвивати навички оволодіння ними; 4) виступати ефективним тренажером, що розвиває пізнавальну і творчу активність особистості, спонукає її приймати власні рішення, бачити їх результат, перевіряти їх правомірність [6, с. 11].

Впровадження ІКТ у дошкільну освіту дає змогу розширити світогляд дітей, а вихователю повніше використовувати наявні освітні ресурси, що істотно підвищить рівень освіти. Використання цих технологій під час навчання створює додаткові умови і спричинює появу нових цілей та оновлення змісту дошкільної освіти, дає змогу досягти значно кращих результатів навчальної діяльності, забезпечує для кожного вихованця формування й розвиток його власної освітньої траєкторії.

Ми поділяємо думку О. Гавриленко, що використання комп'ютера в системі дидактичних засобів сприяє успішному розв'язанню завдань різнобічного розвитку дитини, дає змогу не лише формувати інтерес до навчального предмету, але й активізувати у дітей розвиток аналітичного мислення, пізнавальної активності, сприяє вихованню таких якостей особистості, як наполегливість, самостійність, відповідальність [4, с. 38–39].

Першочерговим завданням при використанні ІКТ у дошкільних закладах є створення візуально і психологічно комфортного інформаційного середовища з дотриманням педагогічних та санітарно-гігієнічних вимог. Комп'ютерний клас умовно поділяють на три зони: 1) зону попередньої роботи; 2) робочу зону; 3) зону релаксації, де розміщують необхідне обладнання і розташовують дітей з урахуванням відповідних вимог. До складу комп'ютерно-ігрового комплексу входить 5-7 комп'ютерів для індивідуальних місць дошкільників і 1 комп'ютер для індивідуального місця педагога.

Готуючись до проведення занять з використанням ІКТ необхідно звертати увагу на вибір електронного освітнього засобу, провести аналіз на відповідність його освітнім стандартам, визначити методіку подання нового матеріалу або його закріплення з використанням цього засобу, попередньо оцінити навчально-розвивальний ефект від його використання. Щодо програмного забезпечення, то найкраще використовувати ігрові, навчально-розвивальні та навчально-ігрові програми. Тривалість заняття визначається віком дітей, а тривалість перебування кожної дитини за комп'ютером має не перевершувати 10 хвилин для дітей 5 років і 15 хвилин – для дітей 6 років. Для дітей з хронічними захворюваннями або дітей, які хворіють понад чотири рази на рік, тривалість роботи після перенесеного захворювання протягом двох тижнів має бути скорочено: для 5-річних дітей – до 7 хвилин, для 6-річних – до 10 хвилин.

Структура заняття передбачає чергування різних видів діяльності, розумового та фізичного навантаження, що створює позитивну емоційну атмосферу. Це можуть бути рухливі ігри, фізкультурні хвилини, вправи для зняття зорової втоми, психологічні етюди, які проводяться в середині заняття та після нього.

Окрім комп'ютера, вихователь може підбирати мультимедійний матеріал та розробляти заняття з його використанням. Такі заняття дозволяють подавати дітям візуально привабливий, інформаційно багатий навчальний матеріал та ефективніше розв'язувати педагогічні задачі.

І. Терещенко визначає показники, за якими вихователю слід оцінювати діяльність дитини за комп'ютером:

- емоційне ставлення дитини до роботи (до, під час та після заняття);
- вияв самостійності (повністю самостійна, з незначною допомогою педагога, лише разом з педагогом чи іншими дітьми);
- рівень творчої спрямованості діяльності дитини (виконує завдання за зразком або інструкцією-показом вихователя; виконує завдання за словесною інструкцією; сама приймає рішення і створює нові оригінальні образи);
- усвідомлення дитиною змісту комп'ютерної гри, ігрових цілей, умов гри;
- успішність виконання комп'ютерної гри, усвідомлення способів своїх дій і дій за підказкою;

– ставлення дитини до своїх помилок (негативне, спокійне, ділове, байдуже);

– спілкування дитини (з однолітками та вихователями: емоційне, ініціативне, ділове);

– перенесення досвіду, набутого під час роботи за комп'ютером, на інші види діяльності;

– темп роботи дитини, тривалість зосередженої роботи з програмою;

– природність поведінки, постави, рухів, мовлення [12, с. 25].

Вихователю слід пам'ятати, що використання комп'ютера не самоціль, а один з ефективних засобів навчання дітей і використовувати його слід у випадках його доречності, коли за допомогою технічних засобів можна виразніше передати особливості предмета чи явища, яке вивчається. Так, дошкільникам було б доречно показати за допомогою комп'ютера, як навколо Сонця рухається Земля, як день змінює ніч, як змінюються пори року, як із насінини виростає квітка, народжується курчатко, який вигляд під мікроскопом мають немиті руки тощо, коли комп'ютер вносить щось нове у розв'язання завдання.

Незважаючи на результативність впровадження нових інформаційних технологій в дошкільних навчальних закладах, у педагогів виникають певні труднощі. Для їх усунення у дошкільних закладах рекомендовано створювати психологічний супровід інновацій. К. Крутій та Н. Маковецька виокремлюють в ньому три етапи:

1. Введення інновацій через обговорення доцільності та їх конкретного змісту; визначення результатів, які можуть дати ці новації.

2. „Пробне” часткове введення інноваційних змін, аналіз отриманих результатів.

3. Закріплення інновацій, впровадження їх у педагогічну практику в повному обсязі.

По-різному ставляться педагоги до ідеї нововведення: одні згодні і довірливо ставляться до нових інформаційних технологій, інші – не довіряють їхнім навчальним можливостям, деякі – критикують. У зв'язку з цим виникає потреба створити у педагогів мотивацію і готовність впроваджувати ІКТ, надавати їм інформаційну освіту, допомогу у матеріальному та інформаційному забезпеченні [7, с. 6].

Найчастіше в ДНЗ використовують навчально-ігрові програми для дітей:

- розвивальні ігри (графічні редактори, конструктори малюнка, казок);

- ігри навчального призначення – програми, якими передбачено розв'язання дидактичного завдання в ігровій формі;

- ігри-експериментування, що передбачають розв'язок навчального завдання за допомогою пошукових дій;

- ігри-розваги;

- комп'ютерні діагностичні ігри, що дозволяють виявити рівень знань дитини.

На жаль, більшість інформаційно-комп'ютерних програм повторюють інформацію з паперових носіїв або рівень подачі матеріалу навантажений зайвими термінами, цифрами, без урахування вікових можливостей дітей дошкільного віку. Аналіз навчально-ігрової програми „Дитяча колекція від Атлантик рекордс” свідчить про це. Ми проаналізували такі серії навчально-ігрової програми: „Земля та Всесвіт”, „Природознавство”, „Рослини нашої планети”, „Тварини нашої планети”. Кожен диск її складається з 8-ми рівнів, і містить, крім інформаційного матеріалу, ребуси, кросворди, тести, які можуть бути, за певних умов, використані у роботі вихователя. Мабуть саме тому вихователі самотужки намагаються створити власні комп'ютерні „фрагменти” програм з метою підвищення якості навчально-виховного процесу. Так, наприклад, вивчаючи ознаки весни, в очікуванні прильоту птахів, вихователь нагадує дітям назви перелітних птахів та їх голоси, демонструючи їх на підібраних із Інтернету матеріалах. А добре було б, мати програму з вивчення птахів, яких діти зустрічають в природі: зимуючих, перелітних, кочівних: як виглядають, як розпізнати, де живуть, чим харчуються, як співають, яку користь приносять природі, їх цікаві особливості. І так про інші природні об'єкти.

На даному етапі не всі аспекти використання нових інформаційних технологій в ДНЗ розкриті в достатній мірі. Постає проблема розроблення методичного програмного забезпечення навчального процесу, що відповідає специфіці дітей дошкільного віку (програми мають бути сертифікованими, адаптованими для дошкільника, протестовані спеціалістами в царині дошкільної освіти). Не всі дошкільні заклади мають матеріальне забезпечення для створення інформаційного середовища, не вистачає фахівців для впровадження таких технологій. Без розв'язання цих проблем ефективне використання комп'ютерних технологій неможливе.

Список використаної літератури

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (нова редакція) // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4 – 19. **2. Белікова Н.** Комп'ютерно-ігровий комплекс. Конспекти занять з інформатики для дітей підготовчої групи /Н.Белікова // Палітра педагога. – 2002. – № 1. – С. 19 – 22. **3. Биков В. Ю.** Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем //Інформаційні технології і засоби навчання: зб. наук. праць /за ред. В.Ю.Бикова, Ю.О.Жука / Інститут засобів навчання АПН України. – К., 2005. – С. 5 – 15. **4. Гавриленко О.** Навчання дітей дошкільного віку основ комп'ютерної грамотності / О. Гавриленко // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. - №1. – С. 37-47. **5. Гавриш Н.** Навчально-пізнавальна діяльність: сучасні підходи /Н.Гавриш //Дошкільне виховання. – 2010. - №11. – С. 2 – 5. **6. Дорошенко З.** Складові інформаційно-освітнього середовища сучасного дитячого садка / З.Дорошенко // Дитячий садок. – 2011. – № – С. 10-12. **7. Крутій К.,** Маковецька Н. Інноваційна діяльність у сучасному дошкільному навчальному закладі: методичний аспект / К. Крутій, Н. Маковецька //

Дошкільнє виховання. – 2005. – № 5. – С. 5 – 7. **8. Лаврентьєва Г.** Комп'ютер навчає, розвиває, розважає: Рекомендації щодо використання електронних засобів в освітньому процесі / Г. Лаврентьєва // Дошкільнє виховання. – 2009. – № 10. – С. 8 – 10. **9. Науменко Т.** Комп'ютер у роботі з дітьми: основні аспекти використання / Т. Науменко // Дитячий садок. – 2011. – № 3. – С. 22 – 23. **10. Степанова М.** Гігієнічні вимоги до комп'ютерних занять для дошкільників / М. Степанова // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2010. – № 1. – С. 47 – 56. **11. Стеценко І.** Коли потрібен комп'ютер? / І. Стеценко // Дитячий садок. – 2006. – № 41. – С. 2 – 4. **12. Терещенко І.** Проблеми інформатизації дошкільної освіти / І. Терещенко // Дитячий садок. – 2011. – № 3. – С. 23 – 25. **13. Указ** Президента України «Про першочергові завдання щодо впровадження новітніх інформаційних технологій» від 20 жовтня 2005 року, №1497/2005. **14. Червинська О.** Інформаційні технології – в освітній процес / О. Червинська // Дошкільнє виховання. – 2011. – №1. – С. 12 – 15.

Недодатко Н. Г. Проблеми застосування нових інформаційних технологій при ознайомленні дошкільників з природою

Застосування комп'ютерних технологій у дошкільних навчальних закладах є вимогою часу, однак існує ряд об'єктивних причин, які не дозволяють їх широке впровадження. А саме: фізично застарілі комп'ютери, відсутність кваліфікованого програмного забезпечення, непідготовленість вихователів. Розв'язання названих проблем сприятиме вирішенню питання ефективного застосування нових інформаційних технологій у роботі сучасних ДНЗ.

Ключові слова: інформаційно-комп'ютерні технології, методично програмне забезпечення навчально-виховного процесу, дошкільний навчальний заклад.

Недодатко Н. Г. Проблемы применения новых информационных технологий в ознакомление дошкольников с природой

Применение компьютерных технологий у дошкольных учебных заведениях есть требование времени, но существует ряд объективных причин, по которым невозможно их широкое внедрение. А именно: физически устаревшие компьютеры, отсутствие квалифицированного программного обеспечения, неподготовленность воспитателей. Решение названных проблем будет способствовать решению вопроса эффективного применения новых информационных технологий в работе современных ДОУ.

Ключевые слова: информационно-компьютерные технологии, методически программное обеспечение учебно-воспитательного процесса, дошкольное учебное заведение.

Nedodatko N. G. The Problems of Application of New Information Technologies to Introduce Pre-schoolers to Nature

The use of computer technology in preschool education is the demand of time, but there are some objective reasons which are not allowed their widespread implementation. Namely physically obsolete computers, the lack of qualified software, lack of training educators. Solving these problems will help resolve the issue of effective use of new information technologies in the work of modern preschools.

Key words: information and computer technologies, software methodically educational process, preschool.

Стаття надійшла до редакції 02.04.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Докучаєва В. В.

УДК 372.2

А. В. Омеляненко

**НАОЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ У НАВЧАННІ СТАРШИХ
ДОШКІЛЬНИКІВ СКЛАДАТИ РОЗПОВІДІ-РОЗДУМИ**

Базова програма „Я у Світі” наголошує на важливості формування компетентної, самосвідомої особистості, здатної вільно мислити, аналізувати, доводити і відстоювати свою точку зору у будь-якій життєвій ситуації. Одним із способів розв’язання цього завдання є навчання дошкільників складати розповіді-роздуми, в яких зв’язно і логічно висловлювати і аргументувати свою думку, а головне – мати власне бачення питання. При цьому ефективним є використання моделей, які значно полегшують побудову висловлювання та допомагають дитині усвідомити структуру роздуму.

Серед адекватних для дітей дошкільного віку способів формування основ логічного мислення та зв’язного мовлення у значній кількості досліджень (Л. Венгер, Н. Гавриш, В. Давидов, Н. Семенова, Л. Шадріна, Д. Ельконін) називається моделювання.

Моделювання – це специфічне надбання дошкільного віку. Своім походженням воно зобов’язане моделюючому характеру „дитячих видів” діяльності, а саме – гри, малюванню, конструюванню (Л. Венгер, М. Поддяков, Д. Ельконін, Л. Цеханська).

У навчанні дітей дошкільного віку розвитку зв’язного мовлення активно використовується метод моделювання. За допомогою моделей, на думку Н. Гавриш, К. Крутій, Т. Ткаченко, Н. Семенової, Н. Смольнікової, О. Ушакової, Л. Шадріної, загальні якості мовних явищ набувають матеріальної форми.

Мета статті – розкрити специфіку використання моделей та методів моделювання у навчанні старших дошкільників складати розповіді-роздуми.